

International Journal of Languages' Education and Teaching
Volume 9, Issue 1, March 2021, p. 230-242

Received	Reviewed	Published	Doi Number
05.02.2021	01.03.2021	30.03.2021	10.29228/ijlet.49240

The Effect of Simplified Text on Reading Comprehension in Teaching Turkish to Foreigners: The Case of Nasreddin Hodja Stories

Talat AYTAN¹ & Mehmet SAYDAM² & Nurcan AKKAŞ³ & Gökhan GÜNEŞ⁴

ABSTRACT

Language and culture are two basic concepts synthesized inside each other. It can be said that one of the aims of language teaching is culture teaching within the framework of this context. The products that reflect culture best can be considered as genres such as fairy tales, legends and anecdotes produced by the people who keep it alive. Anecdotes are one of the most important sources that can be used in the teaching of Turkish in terms of cultural background and language richness. One of the aims of this field is that those who learn the target language can read and explain the folkloric works of that society. The study group of the research consisted of B1 - level students who learn Turkish as a foreign language. The reading texts simplified by taking the expert opinions and the reading comprehension questions were used to collect the data. In the study, which was designed with a control-group post-test design, the original reading texts and the reading comprehension questions were applied to the students as a post-test. The data were analyzed electronically and interpreted descriptively. As a result of the study, it was found out that there was a significant difference in favor of the participants in the experimental group and that the reading comprehension studies conducted through simplified texts were more successful than the original texts.

Key Words: Teaching Turkish to foreigners, Simplified Texts, Nasreddin Hodja Stories, Reading Comprehension

Yabancılar Türkçe Öğretiminde Sadeleştirilmiş Metinlerin Okuduğunu Anlamaya Etkisi: Nasrettin Hoca Fıkraları Örneği

ÖZET

Dil ve kültür birbirinin içine sentezlenmiş iki temel kavramdır. Dil öğretiminin amaçlarından birinin de bu bağlam çerçevesinde kültür öğretimi olduğu söylenebilir. Kültürü en iyi yansıtan ürünler ise onu yaşatan halkın ürettiği masal, efsane, fıkra gibi türler olarak ele alınabilir. Türkçenin öğretiminde içerdiği kültürel birikim ve dil zenginliği açısından kullanılacak en önemli kaynaklardan biri fıkralardır. Hedef dili öğrenenlerin o toplumun folklorik eserlerini okuyabilmesi ve anlatabilmesi de bu alanın amaçlarından biridir. Araştırmanın çalışma grubunu Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen B1 seviyesi öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmanın veri toplama araçlarını uzman görüşleri alınarak sadeleştirilmiş olan okuma metinleri ve metne bağlı okuduğunu anlama soruları oluşturmaktadır. Kontrol-gruplu son test deseni ile desenlemiş olan çalışmada, orijinal okuma metinleri ve metne bağlı okuduğunu anlama soruları öğrencilere son test olarak uygulanmıştır. Veriler, elektronik ortamda analiz edilmiş ve betimsel şekilde yorumlanmıştır. Çalışma sonucunda, test sonuçlarının deney grubundaki katılımcıların lehine anlamlı düzeyde bir fark göstermesi, sadeleştirilmiş metinler yoluyla yapılan okuma anlama çalışmalarının orijinal metinlere kıyasla daha başarılı olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Yabancılar Türkçe Öğretimi, Sadeleştirilmiş Metinler, Nasrettin Hoca Fıkraları, Okuma ve Anlama

¹Doç., Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, talatyatan@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9778-8970

²Öğretim Görevlisi, İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi, m.saydam@istanbul.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8972-486X

³Öğretmen, Merter Şiir Mektebi Ortaokulu, extory_68@hotmail.com, ORCID: 0000-0002--9126-5244

⁴Yıldız Teknik Üniversitesi Doktora Öğrencisi, gunesgkhan@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5600-5511

Giriş

20.yy'da yaşanan teknolojik gelişmeler ile birlikte dünyadaki iletişim ağı artmış ve ekonomik, politik, sosyal, kültürel paylaşımlar hız kazanmıştır. Küreselleşme olarak tanımlanan bu durum kişilerin ana dili haricinde bir başka dili öğrenme ihtiyacını da gündem güne artırmıştır. Türkiye'deki gelişmelere koşut olarak son yıllarda Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde önemli bir artış meydana gelmiştir. Türkçeyi yabancı dil olarak öğreten kurumlarda, eğitimci sayısında ve bu sahada yapılan çalışmalarda önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde dil becerilerinin geliştirilmesine yönelik olarak son dönemlerde etkileşimli okuma (Günaydın ve Arıcı, 2020) dijital hikâyeler, emojiler (Saydam, Aytan ve Günaydın, 2020), artırılmış gerçeklik, web 2.0 araçları kullanımı gibi yenilik arayışlarının olduğu görülmektedir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde dört temel dil becerisi olan dinleme, konuşma, okuma ve yazmayı geliştirmek amaçlanmaktadır. Dört temel dil becerisini geliştirebilmek için kullanılan çeşitli yöntem, teknik ve stratejiler bulunmaktadır. Bu bağlamda kullanılan yöntemlerden bir tanesi de sadeleştirme yöntemidir. Sadeleştirme (simplification), yabancı dil öğreniminde okuma materyali veya başka bir tür ders aracı üretebilmek adına özgün olan metnin (materyalin) uyarlanıp (adaptation) sunulmasıdır (Richards ve Schmidt, 2002). Özgün bir metnin dil öğretiminde kullanılmak üzere değiştirilmesi (modified), sadeleştirilmiş (simplified) ve genişletilmiş (elaborated) metni ortaya çıkarmaktadır (Young, 1999; Oh, 2001). Sadeleştirilmede metin, karmaşık söz dizimi ve kelimelerden arındırılırken genişletilmiş metinde ise dilbilimsel öğelerin detaylandırılması söz konusudur (Yano, Long ve Ross, 1994).

Sadeleştirilmiş metindeki en temel amaç metnin okunabilirlik ve anlaşılabilirlik seviyesini artırmak ve öğrenciyi bilişsel karmaşıklıktan uzak tutmaktır. Bu amaç doğrultusunda sadeleştirme yapılırken dildeki kullanım sıklığı yüksek olan kelimeler, uzun olmayan metinler tercih edilir, karışık dilbilgisel kuralları barındıran öğelerden kaçınılır (Oh, 2001; Crossley, Allen ve Mcnamara, 2011). Sadeleştirme yapılırken önemli hususlardan bir tanesi metnin özgün yapısının bozulmamasıdır. Berardo (2006: 65) sadeleştirme yapılırken önkoşul olarak şu hususların dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir:

- Dilbilimsel sadelik (Linguistic simplicity): Gramer yapıları, sözcüksel öğeler ve okunabilirlik;
- Bilişsel basitlik (Cognitive simplicity): Yaş, eğitim, öğrencinin ilgi alanları;
- Psikolojik basitlik (Psychological simplicity): Geleneksel sosyal normları takip edebilme.

Metin sadeleştirme yapılırken genellikle yapısal ve sezgisel iki yaklaşım esas alınmaktadır. Yapısal yaklaşımda öğrencilerin hedef dilde ilerlemesi basamaklandırılmış okuma materyallerine dayanır. Materyaller hazırlanırken öğrencilerin hangi seviyede hangi kelimeler ile karşılaşacağı bellidir ve sadeleştirmeler buradan yola çıkılarak gerçekleştirilir. Yapısal yaklaşıma göre daha öznel olan sezgisel yaklaşımda ise sadeleştirme yapan kişi bir yabancı dil öğretmeni veya yabancı dil öğrenen öğrenci ile empati kurar ve uyarlamadaki kelimelere sezgisel olarak karar verir (Nunan, 1999; Allen, 2009; Crosley, Allen ve Mcnamara, 2012).

Metinlerin değiştirim sürecinde bilhassa sezgisel (intuitive) yaklaşımın ağırlıklı olarak tercih edildiği bilinmektedir. Bu yaklaşımın yanı sıra günümüzde teknolojinin de etkisiyle birlikte bilgisayar ve web tabanlı uygulamaların özgün metinlerin değiştirim sürecinde kullanılan önemli araçlar haline geldiği ifade edilebilir (Durmuş, 2013).

Bölükbaş (2015) alan yazından hareketle sadeleştirmenin dört şekilde gerçekleştirilebileceğini belirtmektedir:

1. Koruma: Metinde öğrenci seviyesinin üstünde olmayan kısımların herhangi bir müdahaleye gerek duyulmadan (hiçbir değişim yapılmaksızın) aynen bırakılmasıdır.
2. Değiştirme: Öğrenci seviyesinin üstünde yer alan dilsel ve anlamsal kullanımların, aynı anlamı karşılayabilecek biçimde bilinen yapılarla değiştirilme işlemidir.
3. Özetleme: Anlamsal bütünlüğün korunarak metnin, daha kısa veya daha kolay bir şekilde tekrardan oluşturulmasıdır.
4. Silme: Metindeki anlamsal ve dilsel bağlantılara bir fayda sağlamayan veya gereksiz detayları içeren kısımların metinden çıkarılmasıdır.

Sadeleştirilmiş metin kullanımının dil öğretiminde kullanılması dilsel girdilerin anlaşılmasını kolaylaştırmaktadır. Çünkü öğrencilere sadeleştirilmiş metin ile daha basit, anlaşılır ve seviyelerine uygun dilsel ögeler sunulur (Crosley, Allen ve Mcnamara, 2012). Sadeleştirme, öğrencilerde akademik başarıyı, özgüveni ve okuduğunu anlamayı artırırken kaygı ve korkuyu azaltır (Durmuş, 2013). Uyarlanmış metinler ile kademelendirilmiş dil eğitimi programlarına uygun içerik üretilme imkânı artarken hedef dilsel unsurlara yönelik çalışmalar da daha rahat gerçekleştirilebilir.

Ana dilinde olduğu gibi yabancı dil öğretiminde de kullanılan ana materyaller metinlerdir. Bu bağlamda ister özgün ister uyarlanmış (sadeleştirilmiş) olsun metinler, belli ilkeleri taşımak zorundadır. Yabancı dil öğretiminde kullanılacak metin özellikleri şu şekilde sıralanabilir (Wallace, 1992; Haley ve Austin 2004'den akt. Bölükbaş, 2015: 925):

- Metinler belirli dil yapılarını ve sözcükleri öğretmelidir.
- Metnin dil düzeyi, öğrencinin düzeyinin biraz üstünde olmalıdır.
- Metinler, temel okuma stratejilerini desteklemelidir.
- Metinlerin içeriği öğrencilerin ilgilerini çekmelidir.
- Metinler, öğrenciler için uygun dil düzeyinde ve özgün olmalıdır.
- Metnin uzunluğu, başlangıç düzeyindeki öğrenciyi yıldıracak nitelikte olmamalıdır.
- Metinler, farklı sınıf içi etkinliklere dönüştürülerek kullanılmaya uygun olmalıdır.

Türkçenin yabancılar için öğretiminde kullanılacak metinlerin sadeleştirilmesinde bu hususların da göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Özgün metinler ile hedef dilin kültürü ile tanışma imkânını yakalayan öğrenciler, sadeleştirilmiş metin ile karşılaştığında kültürel öğelerden mahrum kalmamalıdır. Çünkü dil öğrenimi kültürden bağımsız gerçekleşmemektedir. Nitekim Akkaya (2013) dil öğretimi ile kültür aktarımının aynı düzlemde gerçekleştiğini belirtir. Bir millete ait davranışlar bütünü (Kafesoğlu, 2017), kalabalık yığınları ortak unsurlar ile millet hâline getiren değerler bütünü (Kaplan, 2016) olan kültürün en önemli taşıyıcısı dildir. Yabancılar için Türkçe öğretiminde öğrenilecek hedef dilin kültür boyutu gözetilerek, kültür aktarımı ilkesine bağlı kalınmalıdır (Aytan, Uzun ve Günaydın 2020).

Barın (2008) yabancı dil öğrenme başarısı ile kültür öğelerini algılama arasında doğru bir orantı olduğunu dile getirmektedir. Kişi, hedef dilin kültür öğelerini ne kadar iyi algırsa hedef dil başarısı

da o derece artmaktadır. Dolayısıyla Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde sunabilecek önemli metinler arasında Türk edebiyatının yazılı ve sözlü eserleri gelmektedir. Sözlü geleneğin bir ürünü olan, halk kültürünü barındıran ve o milletin hayatı algılayış, mizah ve yaşam biçimini yansıtan fıkralar öne çıkan türlerdendir. Fıkraların işlevlerini şu başlıklar altında toplamak mümkündür (Baki ve Karakuş, 2014):

- ⊙ Eğitici ve öğretici
- ⊙ Düşündürücü
- ⊙ Kültür ve gelenek aktarıcı
- ⊙ Farklılıkları gösterici
- ⊙ Psikolojik olarak rahatlatıcı

Türk edebiyatında fıkra türünün önde gelen temsilcisi en çok derlenip yazıya geçirileni Nasreddin Hoca fıkralarıdır. Nasreddin Hoca fıkraları Türk gelenek göreneğini, aile ve komşuluk ilişkilerini yansıtan ve kültürel unsurlarının neredeyse tamamını barındıran önemli metinlerdir (Tekşan, 2012). Dil becerilerinin geliştirilmesinde Nasreddin Hoca fıkraları düzenlenmiş metinler olarak Türkçe öğretiminde kullanılabilir niteliğe sahiptir (Sakaoğlu ve Alptekin, 2009). Akkaya (2013) Nasreddin Hoca fıkralarından hareketle Türkçenin yabancı dil öğreniminde kullanılacak fıkra özelliklerini şu şekilde sıralamaktadır:

1. Fıkralar, dil öğretiminde kelime hazinesini geliştirir.
2. Fıkralar, mizah unsurları ile dil öğrenenlerin ilgi ve motivasyonlarını artırır.
3. Fıkralarda bulunan diyaloglar özellikle konuşma becerisini geliştirir.
4. Fıkralarda yer alan kültürel unsurlar dil öğretimini destekleyip kolaylaştırır.
5. Nasreddin Hoca'nın güncel olması metinlerin de çağdaş kalmasını sağlamaktadır.
6. Fıkraların günlük yaşamdan izler taşıması dil öğretimini yine desteklemektedir.
7. Dil bilgisi yapılarındaki tekrarlar dilin kurallarının benimsenmesine olumlu yönde katkı sağlamaktadır.

Nasreddin Hoca fıkralarının Türkçe eğitiminde kullanılmasına dair alan yazında pek çok farklı araştırma bulunmaktadır. Karakaya'ya göre (2007) Nasreddin Hoca, hem millî hem de evrensel bir karakterdir ve Nasreddin Hoca fıkraları, öğrencilere moral motivasyon kaynağı olabileceği niteliği taşımaktadır. Yalçın (2009) fıkralar ile kelime öğretiminin öğrencilerin söz varlığını geliştirdiğini belirtmiştir. Temizkan (2011) Nasreddin Hoca fıkralarının ders kitaplarında yer almasının öğrencilerin yaratıcı düşüncelerini desteklediğini ifade etmiştir. Demirtaş (2012) araştırmasında Nasreddin Hoca fıkralarının değer unsurları açısından zengin edebî ürünler olduğunu ve bu sebeple değerler eğitiminde kullanılabileceğini belirtir. Akkaya (2013) Nasreddin Hoca fıkralarının Türkçenin yabancılara öğretiminde B2 ve C1 seviyesinde sunulmasının faydalı bir yaklaşım olduğu tespitinde bulunmuştur. Baki ve Karakuş (2014) fıkraların dil becerilerini geliştirecek ve kültürü aktarımını sağlayabilecek materyaller olduğunu belirtir. Şen (2016), Nasreddin Hoca fıkralarının iki dilli Türk çocuklarına kültürel öğeleri aktarabilen ve onların dil becerilerini geliştiren metinler olduğunu belirtmektedir. Doğru ve Kaplan (2017) ise Türkçenin yabancılara öğretiminde kullanılan ders kitaplarında halk edebiyatı ürünlerinin yetersiz kaldığını ve bu anlamda mühim bir değer olan Nasreddin Hoca

fıkralarının Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin seviyelerine uygun şekilde ders kitaplarında yer alması gerektiğini vurgulamıştır. Sallabaş ve Göktentürk (2018) Avrupa Dil Portfolyosu kapsamında belirtilen seviyelere uygun Nasreddin Hoca fıkralarını teklif ederek bu metinlerin Türkçenin yabancılarla öğretimi sahasında kullanılabileceğini belirtir. Özet (2019) de araştırmasında Nasreddin Hoca fıkralarının Türkçenin yabancılarla öğretiminde kültür aktarımını sağlamada kullanılabilecek önemli metinler olduğunu belirtir.

Yöntem

Araştırma Deseni

Bu araştırma, nicel araştırma desenlerinden deney çalışması kullanılarak yapılmıştır. Deney çalışmaları özel bir işlemin sonuç üzerinde etkisi olup olmadığının belirlenmeye çalışıldığı araştırmalardır. Araştırmada bu işlem yapılırken gruplardan birine özel bir müdahalede bulunulur, diğer gruba ise herhangi bir müdahalede bulunulmaz ve her iki grubun sonuçta aldıkları puanları belirlenerek değerlendirme yapılır (Keppel, 1991). Araştırma, deney ve kontrol gruplarına sahip olmasından, bu iki gruptan deneysel işlemin sadece deney grubuna yapılarak gruplara son test uygulamasına geçildiğinden kontrol-gruplu son test deseni ile desenlemiştir. Bu desen ön test nedeniyle ortaya çıkabilecek etki karıştırıcı değişkenlerinin kontrol edildiği, yaygın olarak kullanılan bir deneysel desendir (Creswell, 2013). Araştırmanın veri toplama araçlarından olan fıkralar deney grubuna sadeleştirilmiş metinler aracılığıyla, kontrol grubuna ise orijinal metinler çerçevesinde sunulmuştur.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu İstanbul'daki bir Türkçe öğretim merkezinde, B1 seviyesinde öğrenim gören on ikişer kişilik iki sınıftaki öğrenciler oluşturmaktadır. Seviye sınavı neticesinde başarılı olup B1 seviyesinde öğrenim gören şubeler, random şekilde deney ve kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin aynı seviyede öğrenim görmelerinden dolayı kelime bilgi düzeyleri eşit olarak varsayılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan sadeleştirilmiş metinlerin okuma anlamaya etkisini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmanın veri toplama araçlarını Suat Turgut'un Nasrettin Hoca Fıkraları adlı kitabından uzman görüşü alınarak seçilmiş olan iki fıkra ve bu fıkralardan yola çıkılarak hazırlanmış olan okuma anlama soruları oluşturmaktadır. Sadeleştirme ve soru üretme sürecinde Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni Dil Yeterlilik Listesi ve Türkiye Maarif Vakfı tarafından hazırlanan Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programı (2019) Seviyelere Göre Dil Yapıları B1 listesi, Bölükbaş'ın (2015) yabancı literatürden alıntı yaparak belirlemiş olduğu; koruma, değiştirme, özetleme ve silme başlıkları gibi alan yazın bileşenlerinden faydalanılmıştır. Ayrıca Bölükbaş'ın (2015) sıraladığı başlıklar, ekler bölümündeki orijinal metinler üzerinde koruma "K", değiştirme "D", özetleme "Ö" ve silme "S" şeklinde kodlanmış, böylece metin üzerinde yapılan sadeleştirmeler belirtilmiştir.

Verilerin Analizi

Uzman görüşleri alınarak seçilmiş olan fıkralar ve bu fıkraların içeriği bağlamında oluşturulmuş olan okuma anlama sorularına ait verilerin analizleri SPSS for 22 Windows istatistik paket programı ile gerçekleştirilmiştir. Deney ve kontrol gruplarına ait testlerin başarı ortalamaları arasında anlamlı farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla parametrik olmayan Mann-Whitney testi kullanılmıştır.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde, deney ve kontrol gruplarına uygulanmış olan sadeleştirilmiş ve orijinal metinlerin uygulama boyutu sınıflandırılmış, sınıflandırılan sadeleştirilmiş ve orijinal metinlere ait sonuçlar istatistiksel olarak ifade edilmiştir.

Tablo 1. Metin 1'e ait Deney ve Kontrol Gruplarının Okuduğunu Anlama Başarı Ortalamalarına İlişkin Mann Whitney Testi Sonuçları (N=24)

Grup		Betimsel İstatistikler			Mann-Whitney	
		N	S.O.	S.T.	Z	p
Grup	Deney	12	16,83	202,00	-3,216	.001*
	Kontrol	12	8,17	98,00		
	Total	24				

*p<0.05

Deney ve kontrol gruplarında bulunan öğrencilerin çalışma sonrasında sadeleştirilmiş metinlere ve orijinal metinlere ait başarı ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için Mann Whitney testi yapılmış ve sonuçları Tablo 1'de gösterilmiştir. Tablo 1 incelendiğinde deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin okuduğunu anlama testi başarı ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur (p<0.05). Bu bağlamda, deney grubu öğrencileri (sadeleştirilmiş metin ile teste tabi tutulmuş olan) ile kontrol grubu (orijinal metinle teste tabi tutulmuş olan) öğrencilerinin başarı ortalamaları birbirinden farklıdır [(Deney grubu: Sıra ortalaması=16,83; Kontrol grubu sıra ortalaması=8,17)]. Yapılan analiz doğrultusunda bu sonuçtan yola çıkılarak deney grubuna uygulanmış olan sadeleştirilmiş metinleri cevaplayan öğrencilerin ortalamalarının kontrol grubunu oluşturan orijinal metinleri cevaplayan öğrencilere göre yaklaşık 9 puan fazla olduğu görülmektedir. Bu test sonucu sadeleştirilmiş metinlerin okuma becerisini etkin kılma, başarı oranını yükseltme ve okuduğunu anlama düzeyini geliştirmede orijinal metin seçimine kıyasla daha etkili olduğunu göstermektedir.

Tablo 2. Metin 2'ye ait Deney ve Kontrol Gruplarının Okuduğunu Anlama Başarı Ortalamalarına İlişkin Mann Whitney Testi Sonuçları (N=24)

Grup		Betimsel İstatistikler			Mann-Whitney	
		N	S.O.	S.T.	Z	p
Grup	Deney	12	15,63	187,50	-2,328	.020*
	Kontrol	12	9,38	112,50		
	Total	24				

*p<0.05

Deney ve kontrol gruplarında bulunan öğrencilerin çalışma sonrasında sadeleştirilmiş metinlere ve orijinal metinlere ait başarı ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için Mann Whitney testi yapılmış ve sonuçları Tablo 2'de gösterilmiştir. Tablo 2 incelendiğinde

deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin okuduğunu anlama testi başarı ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur (p<0.05). Bu analiz doğrultusunda, deney grubu öğrencileri (sadeleştirilmiş metin ile teste tabi tutulmuş olan) ile kontrol grubu (orijinal metinle teste

tabi tutulmuş olan) öğrencilerinin başarı ortalamaları birbirinden farklıdır [(Deney grubu: Sıra ortalaması=15,63; Kontrol grubu sıra ortalaması= 9,38)]. Yapılan analiz doğrultusunda bu sonuçtan yola çıkılarak deney grubuna uygulanmış olan sadeleştirilmiş metinleri cevaplayan öğrencilerin ortalamalarının kontrol grubunu oluşturan orijinal metinleri cevaplayan öğrencilere göre yaklaşık 6 puan fazla olduğu görülmektedir. Bu test sonucu sadeleştirilmiş metinlerin okuma becerisini etkili kılma, başarı düzeyini yükseltme ve okuduğunu anlama becerisini geliştirmede orijinal metin seçimine oranla daha etkili olduğunu göstermektedir.

Sonuç

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimine ilginin artmasına bağlı olarak seviyelere uygun okuma ihtiyacı da artmıştır. Bu itibarla son yıllarda özgün metinlerin başlangıç ve orta seviyeye göre uyarlanması ve sadeleştirilmesi çalışmalarının (Bakan, 2012; Mazlum, 2014; Eroğlu, 2015; Kutlu, 2015; Gürler, 2017; Gürler, 2017; Akıncılar 2018; Aytan vd. 2018; İpek, 2018; Özmen, 2019; Demirel, 2019) yoğunluk kazandığı görülmektedir

Dil öğretiminde öğrencilerin okudukları metni anlaşılır bir biçimde sunmak belirgin amaçlardandır. Bu amaç doğrultusunda metni değiştirme ve uyarlama işlemleri gerçekleştirilip metinlerin okunabilirlik düzeyleri artırılarak öğrencilerin bilişsel yükleri azaltılabilir (Durmuş, 2013). Okuma eğitiminde, öğrencilerin okuduğunu doğru anlamlandırabilen, düşünce yapısını, metnin türünü, metnin dil ve anlatımına ilişkin özelliklerini kavrayabilen okurlar olması beklenir. Bu becerilere sahip olan bir öğrencinin hem ana dilde hem de yabancı dilde okuma anlamlandırma sürecinde okuduklarını değerlendirebilen, kendisine gerekli bilgileri okuma yoluyla elde edebilen, okumayı hem bilgi almak amaçlı hem de keyif verici bir etkinlik olarak haz almak amaçlı alışkanlık hâline getirebilen bir okur olması beklenir (Ateş, 2008).

Yabancı dil öğretiminde materyal seçimi dikkat edilmesi gereken noktalardan biridir. Çünkü materyal seçimi başarıya da doğru etki etmektedir. Yabancı dil öğretim sürecinde sık kullanılan materyallerden biri olan kitapların ve dolayısıyla kitaptaki metinlerin dikkatli seçilmesi gerekir (Uçak, 2014). Şiir, masal, hikâye, tiyatro fıkra vb. edebî türler içinde buldukları kültürleri yansıtmaları sebebiyle dil öğretiminde kullanılacak örnek metinlerdendir. Birey, kültürü ve kültür öğelerini ne kadar iyi tanır ve tanımlarsa dili de o düzeyde öğrenebilmektedir. Nitekim kültür öğelerinin metinler içerisinde iyi şekilde sunulması, öğrenebilecek düzeyde aktarılması dil öğretiminde önem taşımaktadır. Bu doğrultuda, edebî metinlerin dil öğretiminde kullanılması, dilin işlevsel hâle gelmesine olanak sağlayacaktır.

Araştırma neticelerinin alan yazındaki diğer araştırmalar ile Durmuş (2013), Baki ve Karakuş (2014), Doğru ve Kaplan (2017), Sallabaş ve Göktentürk (2018), Özet (2019) ile uyum gösterdiği ifade edilebilir. Halk edebiyatı ürünlerinden olan Nasreddin Hoca fıkraları sadeleştirme tekniği ile Türkçe öğrenen öğrencilere uygulanmış ve öğrencilerin metni daha iyi anladığı tespit edilmiştir. Böylelikle hem kültürel aktarım daha kolay gerçekleşebilir hem de öğrencilerin seviyelerine uygun metinler ile karşılaşması Türkçe öğrenimini kolaylaştırabilir. Dolayısıyla Nasreddin Hoca vb. halk edebiyatı ürünleri eserlerinin Türkçenin yabancılara öğretiminde kullanılacak önemli eserler olduğu dile getirilebilir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde sadeleştirilmiş metinlerin okuma becerisine etkisini sınavan bu araştırmada, İstanbul'daki bir Türkçe öğretim merkezinde B1 düzeyinde öğrenim gören iki sınıfa başarı

testi uygulanmış, başarı testinin sonuçlarına göre sadeleştirilmiş metinlerle okuma yapan şubenin başarı puanları orijinal metinlerle okuma yapan şubeye göre daha yüksek çıkmıştır. Araştırma sonuçları B1 düzeyinde kullanılan edebî metinlerin sadeleştirilme işlemi gerçekleştirildikten sonraki kullanımının başarıyı doğrudan etkileyerek başarı düzeyini artırdığını göstermektedir.

Çalışmada elde edilen sonuçlara dayanarak, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan edebî metinlerin aktarılması hususunun metin sadeleştirilme tekniklerinden faydalanılarak yapılması gerektiği düşünülmektedir. Bu noktada, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi görevinde yer alan ders öğreticilerinin, materyal hazırlayıcılarının bu hususlar doğrultusunda ders ve materyal hazırlama süreçlerini yönetmesi gerektiği öne sürülebilir. Buna ek olarak yabancı dil olarak Türkçe öğretim kitaplarında sadeleştirilmiş metinlerin sayısının artırılması gerekliliği söylenebilir. Mevcut metinlerin de bu hususlar göz önünde bulundurularak revize edilmesinin yabancı dil olarak Türkçe öğretimindeki başarıyı daha etkili bir noktaya taşıyacağı öngörülmektedir.

Bu çalışma sınırlı düzeyde katılımcı grubu üzerinde gerçekleştirilmiştir. Bu sebeple benzer çalışmaların daha fazla katılımcı ile yapılmasının okuma metni uygulamaları bakımından yabancılara Türkçe öğretimi bağlamında verimliliği artıracığı, başarı düzeyini yükselteceği ve dersleri daha aktif hâle getireceği varsayılmaktadır. Bunun yanı sıra yapılan çalışma B1 düzeyiyle sınırlıdır. Daha farklı seviyelerde de benzer çalışmaların yapılması, düzeylere göre sadeleştirilmiş ve orijinal metinli benzer uygulamaların başarıda farklılaşmaya sebep olup olmadığının belirlenmesi açısından önemlidir.

Kaynakça

- Akkaya, A. (2013). Yabancılara Türkçe öğretimi kapsamında fıkralar: Nasreddin Hoca fıkraları. *Millî Folklor*, 171-181.
- Akıncılar, A. (2018). Türkçe Öğrenen Yabancılar İçin Dede Korkut Hikâyeleri'nin B1 Düzeyinde Sadeleştirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Allen, D. (2009). A study of the role of relative clauses in the simplification of news texts for learners of English. *System* 37 (4):585-599.
- Ateş, M. (2008). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin okuduğunu anlama düzeyleri ile Türkçe dersine karşı tutumları ve akademik başarıları arasındaki ilişki. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Aytan, T.; Uzun, O.; Günaydın, Y. (2020). Hayat boyu öğrenme yabancılara Türkçe öğretim kurs programlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (21), 70-99.
- Aytan, Talat, Tuğba Çakır, Pınar Belikara, Sabriye Ustaoglu. 2018. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Sabahattin Ali'nin "Ayrılan", Ayşe Filiz Yavuz'un "Kabak Tatlısı" ve Ömer Seyfettin'in "Üç Nasihat" Hikâyelerinin A2 Seviyesine Uyarlama Denemeleri. V. Yıldız Sosyal Bilimler Kongresi. 1069-1082.
- Bakan, H. (2012). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Metindilbilimsel Ölçütler Çerçevesinde Bir Sadeleştirme Denemesi: Sait Faik Abasıyanık, Meserret Oteli. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Baki, Y. Karakuş, N. (2014). Fıkra türünün eğitimdeki yeri ve Türkçe Ders kitaplarındaki kullanılabilirliği. *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*, 7, 785-812.

- Barın, E. (2008). Yabancılar Türkçe Öğretiminde Nasreddin Hoca Fıkralarının Yeri. *Türk Yurdu Dergisi*(255), 61-63.
- Berardo, S.A. (2006). The use of authentic materials in the teaching of reading. *The Reading Matrix*, 6 (2), 60-69.
- Bölükbaş, F. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde okuma metinlerinin dil düzeylerine göre sadeleştirilmesi. *International Journal of Languages' Education and Teaching, UDES 2015*, 924-935.
- Crossley, S.A. Allen, D. McNamara, D.S. (2012). Text simplification and comprehensible input: a case for an intuitive approach. *Language Teaching Research*, 16(1): 89-108.
- Crossley, Scott A. Allen, David, and Mcnamara, Danielle S. (2011). Text readability and Intuitive Simplification: A Comparison of Readability Formulas, *Reading in a Foreign Language* 23/1, 84-102.
- Demirel, İ. F. (2019). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Uyarlanmış Metinlerin Okuduğunu Anlama Başarısına Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demirtaş, T. (2012). *Değerler eğitiminde edebî ürünlerden yararlanma: Nasreddin Hoca Fıkraları* (Yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Doğru, M. Kaplan, H. (2017). Yabancılar Türkçe öğretiminde Türk halkbilimi ve Türk halk edebiyatı unsurlarının kullanımı: İstanbul Türkçe öğretim seti örneği. *Tarihin Peşinde Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 17, 227-240.
- Durmuş, M. (2013). İkinci/yabancı dil öğretiminde sadeleştirilmiş metin sorunları üzerine. *Bilig*, 65: 135-150.
- Eroğlu, S. (2015). Metindilbilimsel Ölçütler Çerçevesinde Ömer Seyfettin'in 'Üç Nasihat' Hikâyesinin Yabancılar Türkçe Öğretimi İçin Sadeleştirme Denemesi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Günaydın, Y. , Arıcı, A.F. (2020). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde etkileşimli okumanın konuşma becerisine etkisi. *EKEV Akademi Dergisi*. 83: 673 – 696.
- Güneş, Firdevs (2013). *Türkçe Öğretimi Yaklaşımlar ve Modeller*, Pegem A Yayınları, Ankara
- Gürler, S. (2017). Ömer Seyfettin'in Hikâyelerinin Yabancılar Türkçe Öğretiminde A1-A2 Seviyesine Uyarlanması. Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Gürler, H. (2017). Yabancılar Türkçe Öğretiminde Sait Faik Abasıyanık'ın Hikâyelerinin A1-A2 Seviyesine Uyarlanması. Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- İpek Erdem, M. (2018). Yabancılar Türkçe Öğretiminde Metindilbilimsel Ölçütler Çerçevesinde Mustafa Kutlu'nun Ya Tahammül Ya Sefer İsimli Hikâyesinin Sadeleştirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Kafesoğlu, İ. (2017). *Türk Millî Kültürü*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Kaplan, M. (2016). *Kültür ve Dil*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Karakaya, S. (2007). *Nasreddin Hoca Fıkralarının Eğitim Değeri ve Fıkraların Benlik Durumlarına Göre Değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Kutlu, A. (2015) Yabancılara Türkçe Öğretiminde Ömer Seyfettin'in Kaşığı ve Perili Köşk adlı hikâyelerinin A1-A2 Seviyesine Uyarlanması. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Mazlum, D. E. (2014). Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç Romanı ve Peyami Safa'nın Dokuzuncu Hariciye Koşu Romanının A1-A2 Seviyesine Uyarlanması. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Nunan, D. (1999). *Second language teaching and learning*. London: Heinle & Heinle.
- Oh, S. Y. (2001). "Two Types of Input Modification and EFL Reading Comprehension: Simplification Versus Elaboration". *Tesol Quarterly* 35(1), 69-96.
- Özet, A. T. (2019). *Nasreddin Hoca fıkralarının yabancılara Türkçe öğretiminde okuma metni olarak düzenlenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Richards, J. C. Schmidt, R. (2002). *Longman Dictionary of Language Teaching And Applied Linguistics*, Longman.
- Sakaoğlu, S. Alptekin, A. B. (2009). *Nasreddin Hoca*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Sallabaş, E., Gökentürk, T. (2018). Nasreddin Hoca fıkralarının yabancılara Türkçe öğretimi bakımından değeri. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 260-275
- Saydam, M., Aytan, T., Günaydın, Y. (2020). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde deyim ve atasözlerinin emojiler yoluyla öğretimi. *IJLA*, 8(1): 73-84.
- Şen, Ü. (2016). İki Dilli Türk Çocuklarına Temel Beceri ve Temel Değerlerin Öğretiminde Nasrettin Hoca Fıkralarının Yeri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 257-272.
- Tekşan, K. (2012). Türkçe Dersi Öğrenme Alanları Açısından Nasrettin Hoca Fıkralarının Kullanılabilirliği. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 271-287.
- Özmen, C. (2019). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Metin Değiştirim Teknikleriyle Öykülerin Yeniden Oluşturulması*. Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.

EKLER

Ek 1. Sadeleştirilmiş Metin 1

İmtihan

Bir adamın dört çocuğu ve bir odalı evi varmış. (D, S) Karısı ve dört çocuğuyla Hoca'nın yanına gelmiş. (D, S) Durumundan şikâyet etmiş. (D, S) Ev, aileye darmış, adam karısının şikâyetlerinden bıkmış. Hoca'dan yardım istemiş. (K, D, Ö, S)

Hoca, yardım ederim ama önce bir şartım var, demiş. (K) Adama eşeğini, keçisini ve tavuklarını da evin içine al ve haftaya tekrar gel demiş. (K, S)

Adam "Aman Hocam ne yaptın, biz bile o küçücük eve sığmıyoruz nasıl olur? "demeyi düşünmüş ama sonra "Hoca bilir." demiş ve çaresizce kabul etmiş. (K, D, S)

Sonraki hafta adam Hoca'ya gelmiş. "Artık bıktık Hocam. Evde bize yer kalmadı, şimdi ne yapacağız?" demiş.

Hoca, gayet sakin bir şekilde, eşeği evden çıkart ve haftaya tekrar gel demiş ve adamı göndermiş. Adam eşeği evden çıkarmış. (K, D, S) Sonraki hafta keçiye evden çıkarmış. Keçiden sonra da tavukları çıkarmış. (K, S) Sonunda adam tekrar hocanın yanına gelmiş: (K, D, S)

"Allah, senden razı olsun Hocam. Çok mutluyuz artık. Gerçekte bizim ne geniş bir evimiz varmış." demiş. (K, D, S)

Aşağıdaki soruları yukarıda metne göre cevaplayınız?

- 1- Nasrettin Hoca'nın yanına gelen adamın şikâyeti nedir?
- 2- Hasrettin Hoca'nın şartları nelerdir?
- 3- Nasrettin Hoca'nın problemi çözme biçimini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Ek.2 Sadeleştirilmiş Metin 2

Yemeğin Buğusu

Hoca, Akşehir'de hâkimmiş. (D, S,) Bir gün karşısına iki adam gelmiş. (K, D) Birisi cimriliği ile tanınmış bir aşçı; diğeri de fakir biriymiş. (K, D, S)

Aşçı:

-Hocam, ben bu adamdan şikâyetçiyim. (K, S, D) Bir gün dükkânın önünde fasulye pişiriyorum. (K, D, S) Tencerenin kenarından da buğusu çıkıyor yemeğin. (K) Bu kurnaz adam elinde bir parça ekmele geldi. (K, S) Yavaş Yavaş ekme parçalarını kopardı ve yemeğin buğusuna tuttu. (K, D, S) Sonra da yemeye başladı. Koca bir ekmeği bitirdi. (D) Ondan fasulye buğusunun parasını istedim, vermedi. (K, S) Kendisinden şikâyetçiyim, demiş. (K, D, S) Hoca dikkatle dinledikten sonra fakire dönüp: (K) "Doğru mu bunlar?" diye sormuş. (K)

"Evet" demiş, fakir. (K, D, S)

Hoca:

- Öyleyse cüzdanını çıkar bakalım, demiş. (D, S)

Zavallı fakir, içinde sadece birkaç lira olan cüzdanında eli titremiş ve cüzdanı Hoca'ya uzatmış. Bu sefer aşçıyı çağırması yanına Hoca. Cüzdanı aşçının kulağına yaklaştırmış ve şingirdatmış.

Sonra da: (K, D, S)

- Haydi, bakalım buğusunun parasını aldın, demiş. (K, D, S)

Aşçı:

-Ama nasıl olur? diye şaşkınlığını belli etmiş: (K)

- Para vermediniz ki daha. (K)

Hoca cevap vermiş: (K)

-Eeee! Yemeğin buğusunu satan, paranın da sesini alır elbet. (K)

Hoca, cüzdanı fakire geri vermiş. Aşçı da dersini almış. (K, D, S)

Aşağıdaki soruları yukarıda metne göre cevaplayınız?

- 1- Nasrettin Hoca'nın yanına gelen kişilerin özellikleri nelerdir?
- 2- Aşçı Nasrettin Hoca'ya niçin gelmiş?
- 3- Nasrettin Hoca aşçıyı yanına çağırdıktan sonra ona ne yapmış?

Ek 3.Orijinal Metin1**Yemeğin Buğusu**

Hoca, Akşehir'de kadılık yaparken karşısına iki adam gelmiş. Birisi cimriliği ile tanınmış bir aşçı; öbürü de boynu bükük gariban biriymiş.

Aşçı:

Hocam, ben bu adamdan davacıyım. Dükkânın önünde fasulye pişiriyordum.

Tencerenin kenarından buğusu çıkıyordu yemeğin. Bu açık göz adam elinde bir parça ekmekle geldi. Kopardığı lokmaları, yemeğin buğusuna tutup tutup yemeye başladı. Koca bir ekmeği bitirdi. Ondan fasulye buğusunun ücretini istedim, vermedi.

Kendisinden davacıyım, demiş. Hoca dikkatle dinledikten sonra fakire dönüp: "Doğru mu bunlar?" diye sormuş.

"Evet" demiş, gariban.

Hoca:

Öyleyse para kesesini çıkar bakalım, demiş.

Zavallı fakir, içinde sadece üç beş akçe olan keseyi Hoca'ya uzatmış eli titreyerek.

Bu sefer aşçıyı çağırmış yanına Hoca. Keseyi aşçının kulağına yaklaştırarak şingirdatmaya başlamış. Sonra da:

- Haydi bakalım alacağını aldın, demiş.

Aşçı:

Ama nasıl olur? diye şaşkınlığını belli etmiş:

- Para vermediniz ki daha.

Hoca cevap vermiş:

- Eeee! Yemeğin buğusunu satan, paranın da sesini alır elbet. Hoca, para kesesini fakire iade etmiş. Aşçı da dersini almış.

Aşağıdaki soruları yukarıda metne göre cevaplayınız?

- 1- Nasrettin Hoca'nın yanına gelen kişilerin özellikleri nelerdir?
- 2- Aşçı, Nasrettin Hoca'ya niçin gelmiş?
- 3- Nasrettin Hoca, aşçıyı yanına çağırdıktan sonra ona ne yapmış?

Ek 4. Orijinal Metin 2**İmtihan**

Dört çocuğuyla beraber tek göz evde yaşayan bir adam, Hoca'ya karısı ve dört çocuğuyla beraber gelip hâlimden şikâyet etmiş.

Evin kendilerine dar geldiğini söyleyen adam, karının dırdırından bıktığını söyleyerek, yardım istemiş.

Hoca yardım edeceğini ama önce bir şartı yerine getirmesi gerektiğini söylemiş.

Adama eşiğini, keçisini ve tavuklarını da evin içine almasını ve haftaya kendisine tekrar gelmesini söylemiş.

Adam "Aman Hocam ne yaptın, biz bile o küçücük eve sığmıyoruz nasıl olur?" diyecek olmuş ama sonra "Hoca'nın bir bildiği vardır." deyip çaresiz kabul etmiş. Ertesi hafta gelen adam; "Artık canımıza tak etti Hocam, evde dönecek yer kalmadı, şimdi ne yapacağız?" demiş.

Hoca, gayet sakin bir şekilde, eşiği evden çıkarmasını ve haftaya tekrar gelmesini söyleyip adamı göndermiş.

Diğer hafta keçiyi sonra da tavukları evden çıkarttırmış.

Sonunda adam gelerek:

"Allah, senden razı olsun Hocam. Sanki yeniden doğmuş gibi olduk.

Çok mutluyuz artık.

Meğer bizim ne geniş bir evimiz varmış." demiş.

Aşağıdaki soruları yukarıda metne göre cevaplayınız?

- 1- Nasrettin Hoca'nın yanına gelen adamın şikâyeti nedir?
- 2- Hasrettin Hoca'nın şartları nelerdir?
- 3- Nasrettin Hoca'nın problemi çözme biçimini nasıl değerlendiriyorsunuz?